

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

System dietního školního stravování

RNDr. Jitka Krmíčková, březen, duben 2015

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 7, 118 12 Praha 1 • tel.: +420 234 811 111
msmt@msmt.cz • www.msmt.cz

Právní rámec školního stravování

- Právní rámec školního stravování v ČR je dán zákonem č. **561/2004 Sb., školským zákonem, a vyhláškou č. 107/2005 Sb., o školním stravování.**
- Školní stravování je poskytováno v rámci hmotného zabezpečení žáků v době jejich pobytu ve škole, popř. školských výchovných a ubytovacích zařízeních (internát, domov mládeže..) Hmotné zabezpečení, tedy rovněž školní stravování zajišťuje pro své děti, žáky, studenty vždy právnická osoba vykonávající činnost školy popř. školského zařízení, a to ve spolupráci se svým zřizovatelem.

Právní rámec školního stravování

- Nárok na zajištění školního stravování v době pobytu ve škole (školském zařízení) mají děti mateřských škol, žáci základních škol a nezletilí žáci středních škol. Zletilým žákům středních škol a studentům vyšších odborných škol je ale rovněž možné poskytnout školní stravování za stejných podmínek.
- Školní stravování v ČR se uskutečňuje převážně ve školských zařízeních (zařízení školního stravování) zapsaných v rejstříku škol a školských zařízeních, jejichž činnost je kontrolována Českou školní inspekcí a orgány ochrany veřejného zdraví.

Vyhláška o školním stravování

- upravuje problematiku stravování dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. Stanoví podmínky organizace a poskytování školního stravování, výživové normy, rozsah služeb školního stravování a rovněž rozpětí finančních limitů na nákup potravin pro stanovení výše úplaty za školní stravování ve školách a školských zařízeních zřizovaných státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí.
- Školní stravování v ČR se řídí výživovými normami stanovenými v dohodě s MZdr. (příloha vyhl.č. 107/2005 Sb.).

Důvod novelizace vyhlášky o školním stravování

- Tlak veřejnosti
- Plánována novela školského zákona – poslední rok MŠ povinný

Novela vyhlášky o školním stravování

- Záměrem novely vyhlášky je **umožnit školským stravovacím zařízením se rozhodnout**, zda jim jejich personální a materiální zabezpečení umožňuje připravovat dietní stravu ve vlastním zařízení pro strávnicky, jejichž zdravotní stav podle potvrzení registrujícího poskytovatele zdravotnických služeb, v oboru praktické lékařství pro děti a dorost vyžaduje stravovat se s omezeními podle dietního režimu.
- Za dietní stravování dle vyhlášky **zodpovídá provozovatel školského stravovacího zařízení.**
- Ve školských stravovacích zařízeních, která nemají potřebné personální a materiální podmínky k zajištění dietního stravování, umožňuje tato vyhláška odebírat dietní stravu od **odborně způsobilého dodavatele.**

Novela vyhlášky o školním stravování

§ 2 Organizace školního stravování

(4) Strávníkům, jejichž zdravotní stav **podle potvrzení registrujícího poskytovatele zdravotních služeb v oboru praktické lékařství pro děti a dorost** vyžaduje stravovat se s omezeními podle dietního režimu, může provozovatel stravovacích služeb poskytovat školní stravování v dietním režimu (dále jen „dietní stravování“), a to v případě zařízení školního stravování za podmínek stanovených jeho vnitřním řádem a v případě jiné osoby poskytující stravovací služby v souladu s ujednáním o zajištění školního stravování.

(5) **Výběr potravin, receptur, sestavení jídelního lístku a způsob přípravy jídel vydávaných v rámci dietního stravování stanoví nutriční terapeut.**

Novela vyhlášky o školním stravování

§ 3 Zařízení školního stravování a jejich provoz

(3) Školní jídelna v rámci školního stravování vydává jídla, která sama připravuje, a může připravovat jídla, která vydává výdejna. **V rámci dietního stravování může školní jídelna vydávat i jídla připravená jiným provozovatelem stravovacích služeb, pokud tento provozovatel stravovacích služeb zajistí dodržení podmínek podle [§ 2 odst. 5](#).**

(5) Výdejna v rámci školního stravování vydává jídla, která připravuje jiný provozovatel stravovacích služeb. Pro jednu provozovnu daného typu zařízení školního stravování připravuje jídla vždy jeden provozovatel stravovacích služeb. Na základě dohody s provozovatelem stravovacích služeb, který jídla připravuje, může výdejna v rámci školního stravování připravovat doplňková jídla podle [§ 4 odst. 1](#); **jídla v rámci dietního stravování může připravovat i další provozovatel stravovacích služeb, pokud zajistí dodržení podmínek podle [§ 2 odst. 5](#).**

Novela vyhlášky o školním stravování

Je vydávána v dohodě s Ministerstvem zdravotnictví

- Žijeme v právním státě, a proto jsou pro nás závazné právní předpisy ČR. Dietní stravování je léčebnou výživou, a podléhá zákonným předpisům MZ.

Dietní školní stravování

- Dieta je běžně chápána jako omezení stravy s redukčním výsledkem. To je ale zavádějící, nesprávné a velmi zúžené vnímání pojmu.

Dieta je řízený příjem pokrmů a tekutin za účelem dosažení specifického léčebného cíle.

- Tímto specifickým cílem je zlepšení kompenzace onemocnění, zmírnění nebo odstranění obtíží pacienta (například vyloučením některých potravin či jejich součástí).
- Současně musí splňovat i potřebu dostatečného příjmu živin a dalších potřebných látek. Což je zejména v dětském věku velmi důležité, protože výživa dětí má sama o sobě svá specifika, daná potřebou živin a dalších látek nutných pro růst a vývoj dítěte a dorostu.

Dietní školním stravování

Dietní stravování potřebuje dítě, které má nějaké chronické onemocnění vyžadující úpravu stravování.

- Proto je prvním krokem odborné posouzení registrujícím praktickým lékařem pro děti a dorost). Ten rozhodne o potřebě dietního stravování dítěte a stanoví jeho druh (tedy konkrétní dietu).
- Vzhledem k tomu, že pro každou dietu je třeba stanovit, jaké má mít podmínky pro výrobu jídel, to znamená sortiment používaných surovin, technologické postupy, které lze či naopak nelze použít, a případně kombinace obojího, je nutné, aby recepturu, jídelní lístek i způsob přípravy jídel poskytovaných v rámci dietního školního stravování garantoval nutriční terapeut.

Nutriční terapeut

- Jedinou kvalifikací, která splňuje legislativní požadavky na řešení dietní výživy, je nutriční terapeut. Kvalifikační požadavky jsou jasně stanovené.
- Požadavek na platné osvědčení k výkonu samostatné odborné činnosti (tzv. registrace) je důležitý proto, aby bylo garantováno, že nutriční terapeut skutečně svou činnost vykonává, a ve svém oboru se kontinuálně vzdělává. Je to jediný způsob jak si ověřit, že jde o odborně způsobilou osobu.

Dietní stravování je koncipováno zcela jinak než stravování školní.

- Pracuje také s recepturami, ale jejich skladba a hodnocení se odvíjí od propočtu nutriční hodnoty (tedy kolik energie, bílkovin, tuků a sacharidů, případně dalších složek) konkrétní pokrm či potravina obsahuje. Podle těchto parametrů se také skládají do jídelních lístků. Systém spotřebního koše pro tuto oblast stravování není vhodný.
- Účinností vyhlášky č. 17/2015 Sb., o školním stravování dochází k propojení dvou segmentů, které dosud pracovaly zcela nezávisle a odděleně, a to stravování školního a stravování dietního.

Sekce výživy a nutriční péče České asociace sester.

- V návaznosti na odst. 5 § 2 předmětné vyhlášky, který stanovuje, že výběr potravin, receptur, sestavení jídelního lístku a způsob přípravy jídel vydávaných v rámci dietního stravování provádí nutriční terapeut, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na doporučení Ministerstva zdravotnictví, Státního zdravotního ústavu a Fóra zdravé výživy požádalo **Sekci výživy a nutriční péče České Asociace Sester** o vypracování metodického postupu, který předmětnou problematiku rozpracovává pro stanovené diety a vytvoření optimálního systému implementace dietního stravování do současného systému školního stravování.
- .

Důvod k vytvoření jednotného systému podpory dietního školního stravování

- Charakter školního stravování se významně odlišuje od stravování v nemocničním prostředí, neboť děti, žáci a studenti, jejichž zdravotní stav posoudil registrující poskytovatel zdravotních služeb v oboru praktické lékařství pro děti a dorost tak, že jejich stravování vyžaduje omezení podle dietního režimu, **jsou chronicky nemocní, nikoli akutně nemocní.**
- Nutriční terapeuti vzhledem ke specifičnosti školního stravování musí být v souladu s realizací v podmínkách praxe proškoleni

Výhody vytvoření jednotného systému podpory dietního školního stravování

Školní stravování v rámci veřejného stravování jako jediné řeší dietní stravování systémově – tzn. jednotně, s jasně formulovanými podmínkami odborné garance:

- odborně a garantovaným obsahem proškolení pracovníci školních jídelen a to přímo na jejich pracovišti
- kontrola činnosti a zajištěné kontinuální proškolení odborných garantů
- sdílení zkušeností z terénu a na jejich základě možnost inovativních zlepšení celoplošné jednotné metodické podpory
- 1,6 mil strávníků v rámci školního stravování je statisticky významný vzorek na získání relevantních údajů o zdravotních omezeních mladé generace v této oblasti.

Metodický pokyn

k provádění některých činností souvisejících s realizací dietního stravování ve školních jídelnách

- Upravuje a konkretizuje specifika dietního stravování ve školách a školských zařízeních, která jsou součástí vyhlášky
- Charakteristika diet, jejich specifika včetně výběru potravin a technologických postupů, jsou součástí přílohy č. 1 metodického pokynu, příloha č. 2: Podmínky způsobilosti NT pro zahrnutí mezi garantující NT a některá další specifika.
- Odborným garantem metodického pokynu a poskytování nutričních konzultací v rámci tohoto řešení je Sekce výživy a nutriční péče České asociace sester (www.sekce-vnpcas.cz), kontakt pro případ zájmu o komunikaci se sekci: sekretariat@sekce-vnpcas.cz

V souladu s dosavadními požadavky na dietní stravování, jako jednoznačně nejpotřebnější vyplynula **dieta s omezením lepku** (při onemocnění celiakií, jak se střevní, tak s kožní formou onemocnění)

- Pro tuto dietu je charakteristické, že její příprava musí splňovat kritéria oddělené výroby (pro zabránění rizika kontaminace surovinami obsahující lepek). Strava nemá nutriční ani technologické omezení, ale vyžaduje sortiment potravin bez lepku či s jeho nízkým obsahem
- Speciální potraviny jsou potřebné pouze v situaci, kdy je poskytováno jako součást stravy pečivo, moučníky nebo když je třeba nahradit přílohu s obsahem lepku.
- Je nutno odlišit situaci, kdy má strážník alergii na lepek, v tomto případě nemůže být stravován dietou s omezením lepku, ale podle pravidel diety se striktním vyloučením alergenu, s čím souvisí specifické zásady přípravy a výdeje stravy, které nejsou totožné se zásadami přípravy a výdeje stravy při celiakii.

Druhou dietou, která se ukázala jako potřebná je **dieta šetřící**

- Pro ni je charakteristické zejména omezení některých technologických postupů. V této dietě není možné využívat smažení a postupy při nichž dochází k přepalování tuků. Z hlediska výběru potravin nejsou vhodné potraviny nadýmavé, těžko stravitelné a potraviny obsahující velké množství nerozpustné vlákniny. Nevhodné jsou některé druhy konvenencí.

Další možné diety

- Může nastat situace, kdy dítě potřebuje speciální dietu (nejčastěji s vyloučením potravin obsahující alergen, který u dítěte způsobuje alergickou reakci) – v takovém případě je třeba individuální nastavení stravovacího režimu dítěte ve spolupráci s garantujícím nutričním terapeutem, neboť jde o zcela individuální potřebu. Stejně tak je třeba postupovat v situaci, kdy jde o některá specifická onemocnění – například při fenylketonurii.

Diabetická dieta

- Její příprava v rámci školního stravování není podle obecných pravidel léčebné výživy nutná. Každé dítě může mít jiný způsob zvolené léčby a má nastavený také individuální stravovací plán, který je třeba aktuálně modifikovat (např. podle aktuální pohybové aktivity). Jde tedy o stravovací režim zcela individuální, kdy si správně edukované dítě své stravování a aplikaci dávek inzulínu uzpůsobuje denním aktivitám a aktuálním hladinám glykémie. Pro stravování těchto dětí nejsou potřebná v rámci školního stravování žádná omezení ve smyslu výběru potravin a jejich technologické úpravy.

Garance – kdo a co

- Garance nutričního terapeuta je garancí systému, nikoli garancí konkrétního pokrmu
- Garance bezpečného stravování je i nadále věcí školní jídelny, nutriční terapeut je pro ni zárukou, že nepostupuje chybně.
- Pro školní jídelny připravující dietní stravování bude nutriční terapeut konzultantem

Implementace dietního školního stravování

V měsíci dubnu proběhne celoplošné školení (v případě potřeby budou vypsány další termíny)

- **Realizace dietního stravování ve školních jídelnách** - 2 hodiny
odborný garant: Sekce výživy a nutriční péče ČAS – Bc Starnovská – předsedkyně
- **Potravinové alergen** – 1 hodina
odborný garant: ČIPA o.p.s., Prof. MUDr. Petr Pohunek, CSc. FCCP – ředitel

Bližší informace: www.sekce-vnpcas.cz

Výčitky

Nejsou k dispozici žádné dietní receptury a jídelny, které by chtěly nově začít dietní jídla připravovat, neví, z čeho vycházet.

Dietní receptury vyrobené paušálně by znamenaly, buďto potřebu sladit dietní stravování tak, že v celé republice by se vařila stejná dietní jídla, nebo by kuchařky ve školních jídelnách musely připravovat pro několik dětí s dietou další samostatný pokrm, pochopitelně i samostatně vykazovaný. To není cílem. Znamenalo by to zbytečnou zátěž pro výrobce stravy.

- Školní jídelny, které se rozhodnou připravovat dietní stravu budou nutriční terapeutem proškoleni přímo na svém pracovišti. V rámci proškolení si sami pod dozorem nutričního terapeuta upraví stávající receptury. Tímto způsobem se naučí prakticky rozumět požadované dietě a jejím specifikám.

Výčitky

„Nevím, proč vymýšlejí něco, co už dávno funguje. Vyhláškou vše jen komplikují. ...syn má bezlepkovou dietu a jezdí na střední školu, kde mu v jídelně řekli, že kvůli vyhlášce přestávají diety vařit, protože nemají výživového poradce.“

„Gymnázium mého syna mi sdělilo, že nemá peníze na nutriční terapeutku dohlížející na jídelníček, tudíž přestává všem celiakům zajišťovat obědy.“

- Jednorázové služby mohou školy hradit z financí určených na provozní náklady. Další variantou je použití finančních prostředků na přímé náklady na vzdělání, zejména prostředky určené na odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.
- Hodinová a finanční dotace výkonů proškolených certifikovaných terapeutů, bude garantována (po dohodě MŠMT a MZ) Sekcí VNP ČAS a bude transparentně uveřejněna na www.sekce-vnpcas.cz
- Časová náročnost podle potřebného objemu poskytované práce se může lišit. Obecně lze říci, že čím méně propracované stravování strávnicků škola bude mít, tím vyšší nároky na jeho úpravu to bude vyžadovat, a tím pochopitelně i vyšší náklady.

Výčitky

Nutriční terapeuti se k šanci, kterou jim novela vyhlášky poskytla, stavějí velmi rezervovaně. Není jich tolik, aby dokázali pokrýt množství školních jídelen, a často jsou již zaměstnáni na plný úvazek ve zdravotnictví. Jejich role v novém systému dietního stravování není dobře popsána a oni se bojí převzít na dálku zodpovědnost za něco, co nemohou ovlivnit.

Tato informace se rozchází s realitou, zájem nutričních terapeutů o tuto činnost je. Nejpozději do dubna bude k dispozici aktualizovaný on-line seznam nutričních terapeutů s potřebnými znalostmi.

Výčitky

Máme vlastní odborníky a nutriční terapeuty se kterými jsme spokojeni a nevidíme důvod, proč je nám vybírán člověk, se kterým máme my spolupracovat.

- Kvalifikační požadavky na nutriční terapeuty jsou jasně stanoveny legislativou MZ. Pro dietní stravování ve školních jídelnách jsou rozšířeny o potřebné znalosti specifik školního stravování.
- Zájemci z řad nutričních terapeutů se mohou přihlásit, a pokud budou splňovat potřebné znalosti a časové možnosti, budou na seznam po proškolení zařazeni.

Výčitky

Vedoucí školní jídelny:

„Budeme muset k prvnímu červenci diety ukončit. Zkrátka na to při nově nastavených pravidlech nemáme prostory.“

„Zkrátka na to nemáme zařízení ani prostory, abychom splnili podmínky, které jsou ve vyhlášce.“

Maminka dítěte: ***„Ve školní jídelně mi paní kuchařka řekla, že od června nebudou mému dítěti poskytovat bezlepkovou stravu, neboť jim vyhláška zakazuje v lepkovém prostředí připravovat bezlepkovou stravu.“***

Prostorové podmínky, na které si paní vedoucí školní jídelny stěžuje, nejsou stanoveny vyhláškou MŠMT, ale jsou to předpisy MZ, jejichž smyslem je zabránění vzájemné kontaminace potravin. Je nutno si uvědomit, že tyto předpisy platily před novelou vyhlášky o školním stravování a školní jídelny, poskytující dietní pokrmy je musely dodržovat.

Výčitky

Mnozí, zejména lékaři a nutriční terapeuti jsou zklamáni tím, že novela vyhlášky neřeší další, stejně důležité nebo i mnohem potřebnější problémy, jako je např. aktualizace výživových dávek.

- Spotřební koš je jednotná norma určující zastoupení základních potravin, která spolu s doporučenou pestrostí jídelníčku nastavuje dostatečné limity pro plnění aktuálních výživových doporučení. Aktualizace výživových dávek není potřebná, dostatečným rámcem je systém spotřebního koše a doporučená pestrost stravování.
- Mnohé školní jídelny, které budou poskytovat dietní stravování, budou muset v této souvislosti také částečně **ozdravit své receptury a jídelníčky.**
- **Nutriční hodnocení jídelníčku:** Spotřební koš; Doporučená pestrost; Normy a použité suroviny; Technologické postupy.

Děkuji za pozornost